

ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet Politikatudományi Doktori Iskola
2008-2009 tanév, I. és II. évfolyam

Irányzatok a politika diszkurzív értelmezésében

– TEMATIKA ÉS PROGRAM –

ELSŐ FÉLÉV

1) 2008 október 16.

Irányzatok és iskolák a politika diszkurzív értelmezésében. Bevezető előadás.

A foglalkozások megbeszélés, referátumok vállalása.

I. Kritikai diskurzuselemzés (CDA: Critical Discourse Analysis)

2) 2008 november 13.

I. A kritikai diskurzuselemzés elvi, módszerei és kutatása

van DIJK, Teun A. (2000 [1993]): A kritikai diskurzuselemzés elvei. Fordította Kriza Borbála In Szabó Márton – Kiss Balázs – Boda Zsolt szerk.: *Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus: Szövegváltozatok a politikára.* 442–477. Budapest: Tankönyvkiadó-Universitas.

Ajánlott irodalom:

Weiss, Gilbert – Wodak, Ruth eds. (2003): *Critical Discourse Analysis. Theory and Interdisciplinarity.* New York: Palgrave Macmillan. Bevezetés.

II. Poszt-marxista diskurzúsértelmezés (School of Essex)

3) 2006 december 11.

II. Poszt-marxista politikai diskurzuselmélet

David HOWART – Yannis STAVRAKAKIS (2000): Introducing discourse theory and political analysis. In David Howart, Aletta J. Norval and Yannis Stavarakakis (eds.): *Discourse theory and political analysis: Identities, hegemonies and social changes.* 1–23. p. Manchester and New York: Manchester University Press, 2000. (magyar fordítás is, kéziratban)

Ajánlott irodalom:

Jacob TORFING 2004 [2002]: Diskurzuselemzés és a Laclau–Mouffe féle posztstrukturalizmus. Fordította Szegedi Gábor. *Politikatudományi Szemle* XIII. évf. 4. 149–153.

Ernesto LACLAU (1990): The Impossibility of Society. In: Ernesto Laclau: *New Reflection on the Revolution of Our Time.* 89–92. p. London and New York: Verso. (magyar fordítás is, kéziratban)

Ernesto LACLAU (1996): Why do Empty Signifiers Matter in Politics? In Ernesto Laclau: *Emancipation(s)* London: Verso, 36–47. (magyar fordítás is, kéziratban)

Ernesto LACLAU (2000): Foreword. In David Howart – Aletta J. Norval – Yannis Stavarakakis (eds) : *Discourse theory and political analysis. Identities, hegemonies and social change.* Manchester and New York: Manchester University Press, x–xi. (magyar fordítás is, kéziratban)

Ernesto LACLAU (2004) Philosophical roots of discourse theory. In www.essex.ac.hu/centre/TheoStud/frame-set.asp?p=onlinepapers.asp (magyar fordítás is, kéziratban)

Aletta J. NORVAL (2000): Trajectories of future research in discourse theory. In David Howart – Aletta J. Norval – Yannis Stavarakakis (eds): *Discourse theory and political analysis. Identities, hegemonies and social change.* Manchester and New York: Manchester University Press, 219–236. (magyar fordítás is, kéziratban)

III. Diszkurzív politikatudomány (PDS: Political Discourse Studies)

4) 2009 január 8.

III./1. A politikai fogalma

Carl SCHMITT (2002 [1963]): A politikai fogalma. Előszóval és három korolláriummal kiegészített 1932-es szöveg. Fordította Cs. Kiss Lajos. *Carl Schmitt: A politikai fogalma. Válogatott politika- és államelméleti tanulmányok*. Budapest: Osiris – Pallas Stúdió – Attraktor Kft. Referálásra javasolt rész a bevezetés és az első három fejezet: 7–25. p.

Ajánlott irodalom:

Carl SCHMITT (2002 [1963]): A politikai fogalma. Előszóval és három korolláriummal kiegészített 1932-es szöveg. Fordította Cs. Kiss Lajos. *Carl Schmitt: A politikai fogalma. Válogatott politika- és államelméleti tanulmányok*. 6–102. Budapest: Osiris – Pallas Stúdió – Attraktor Kft.

SZABÓ Márton (2003 [2000]): Politika versus politikai. Carl Schmitt „das Politische” fogalma. *Szabó Márton: A diszkurzív politikatudomány alapjai*. Budapest: L'Harmattan Kiadó. 71–85. p.

E-book: <http://www.hik.hu/tankonyvtar/site/books/b170/index.html>

BENCZE György (2005): A politikum sajátossága. (Előadás a Mindentudás Egyetemen) VI. szemeszter, 17. előadás, 2005. május 30.

MÁSODIK FÉLÉV

5) 2009 február

III./2. A jelentésközpontú politika

Terrell CARVER 2004 [2002]: Diskurzuselemzés és a nyelvi fordulat. Fordította Szegedi Gábor. *Politikatudományi Szemle XIII. évf. 4. 143–148. p.*

Terrell CARVER – Matti HYVÄRINEN: Introduction. In Terrell Carver és Matti Hyvärinen: eds. (1997): In *Interpreting the Political. New Methodologies*. 1–6. p. London and New York, Routledge. (magyar fordítás is, kéziratban)

Ajánlott irodalom:

Diskurzuselemzés: kritika és védelem. 2004 [2002] Fordította Szabó Márton. In *Politikatudományi Szemle XIII. évf. 4. 169–170. (European Political Science, szerkesztőségi cikk)*

Véronique MOTTIER 2004 [2002]: Diskurzuselemzés és az identitás/különbözőség politikája. Fordította Szegedi Gábor. In *Politikatudományi Szemle XIII. évf. 4. 155–159.*

6) 2009 március

III./3. A politikai cselekvés és a politika határainak változása

Kari PALONEN (1993): Introduction: from policy and polity to politicking and politicization. In Kari Palonen and Tuja Parvikko: *Reading the Political. Exploring the Margins of Politics*. Helsinki: The Finnish Political Science Association, 6–16. p. (magyar fordítás is, kéziratban)

Ajánlott irodalom:

Josef BLEICHER (1997): Invention and community. Hermeneutics politics in Europe. In Terrell Carver és Matti Hyvärinen (eds): *Interpreting the Political. New Methodologies*. 143–164. p. London and New York, Routledge. (magyar fordítás is, kéziratban)

Kari PALONEN (1999): Max Weber's Reconceptualization of Freedom. *Political Theory* 4. 523–544. p.
SZABÓ Márton (2006): Politikai idegen. A politika diszkurzív szereplőinek elméleti értelmezése. Budapest: L'Harmattan Könyvkiadó.

7) 2009 április

III/4. Diszkurzív politikatudomány és politikai fogalomtörténet

SZABÓ Márton: A dolgozó mint állampolgár. Fogalomtörténeti tanulmány a magyar szocializmus három korszakáról. In *Korall. Társadalomtörténeti folyóirat*. 8.évfolyam, 27. szám 2007. Április. 99–119.

Ajánlott irodalom:

SZŰCS Zoltán Gábor: A diszkurzív politikatudomány mint politikai diskurzustörténet. Tudományszemléleti és módszertani esszé. In *Műhelytanulmányok 2*. Miskolci Egyetem Politikatudományi Intézete. Miskolc, 2008. E-book. On-line: www.politikatudomány.hu; <http://mek.oszk>

SZABÓ Márton (2003): A diszkurzív politikatudomány alapjai. Elméletek és elemzések. Budapest: L'Harmattan Könyvkiadó.

Kari PALONEN (2006): The Straggle with Time. A Conceptual History of 'Politicis' as an Activity. Hamburg – London: Lit Verlag.

8) 2009 május

III/5. Diskurzuselemzés

SZABÓ Márton: Politikai egység és identitás. A KDNP az Ellenzéki Kerekasztalnál és a palamentben. In Szabó Márton: *A diszkurzív politikatudomány alapjai: Elméletek és elemzések*. 253–278. Budapest: L'Harmattan, 2003. E-book: <http://www.hik.hu/tankonyvtar/site/books/b170/index.html>

Ajánlott irodalom:

PÁL Gábor (2006): Szövegváltozatok a Fideszre. Dr. Kende, A Viktor és a „fiúk”. In Szabó Márton szerk.: *Fideszvalóság. Diszkurzív politikatudományi értelmezések*. Budapest: L'Harmattan Könyvkiadó, 183–210. p.

SZŰCS Zoltán Gábor (2006): Újkonzervatív forradalom. A nyelvi újítás mint diszkurzív stratégia az 1998-as kormányprogram vitájában. In Szabó Márton szerk.: *Fideszvalóság. Diszkurzív politikatudományi értelmezések*. Budapest: L'Harmattan Könyvkiadó, 99–127.

Susan GAL: Bartók Béla temetése: Európa-kép a magyar retorikában. Fordította Szabó Márton. In Szabó Márton – Kiss Balázs – Boda Zsolt szerk.: *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diszkurzus*. 259–285. Budapest: Universitas-Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. 2000.

Emilia PALONEN: Fideszdiskurzus és Budapest. Határteremtés és térfoglalás. In Szabó Márton szerk.: *Fideszvalóság. Diszkurzív politikatudományi értelmezések*. 13–39. Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2006.

KOVÁCS Melinda: A rendkívüli megismerése. A politikus diszkurzív konstrukciója a magyarsajtóban. In *Médiakutató* 2001 évi 2. szám: 30–42. http://www.mediakutato.hu/cikk/2001_01_tavas/03_a_rendkivuli_megismerese/03.html

KIEGÉSZÍTŐ IRODALOM

I. Kritikai diskurzuselemzés

- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity.
- Fairclough, Norman (1995): *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London, New York: Longman. XIII. 265 p.
- Fairclough, Norman (1995): *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, Norman (2000): *New Labor, New Language?* London: Routledge.
- Fairclough, Norman – Wodak, Ruth (1997): Critical Discourse Analysis. In Teun van Dijk (ed): *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. Vol. 2. 258–284. London: Sage.
- van Dijk, T. (1997): *Discourse as Social Interaction*. London: Sage.
- van Dijk, T. (1997): *Discourse as Structure and Process*. London: Sage.
- Wodak, Ruth (1989): *Language, power, and ideology: studies in political discourse*. Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co.
- Wodak, Ruth (1996): *Disorder of Discourse*. London, New York: Longman.
- Wodak, Ruth – Martin, J. Reisigl eds. (2003): *Re/reading the past: Critical and functional perspectives on time and value*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin Pub.
- Wodak, Ruth– Reisigl, Martin, J. eds. (2001): *Discourse and Discrimination: rhetoric of racism and antisemitism*. London: Routledge.

II. Poszt-marxista diskurzusértelmezés

- Howart, David. (2000) *Discourse*. Buckingham: Open University Press.
- Howart, David – Torfing, Jacob (2005): *Discourse Theory in European Politics*, Palgrave London: Macmillan.
- Laclau, Ernesto – Mouffe, Chantal (1985): *Hegemony and Socialist Strategy*. London, Verso.
- Laclau, Ernesto (1990): *New Reflections on the Revolution of Our Time*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto ed. (1994): *The Making of the Political Identities*. Oxford: Blackwell.
- Laclau, Ernesto (1996): *Emancipation(s)*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto (2006): *The populist reason*. London: Verso
- Mouffe, Chantal ed. (1992): *Dimensions of the Radical Democracy: Pluralism, Citizenships, Community*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal (1993): *The Return of the Political*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal ed. (1996): *Deconstruction and Pragmatism*. New York: Routledge.
- Mouffe, Chantal (2000): *The Democratic Paradox*. London: Verso.
- Chantal Mouffe, *On The Political*, Thinking in Action Series, London and New York: Routledge, 2005.
- Norval, Aletta (1996) *Deconstructing Apartheid Discourse*, London: Verso, 1996.
- Simon Critchley, Simon – Marchart, Oliver eds., *Laclau – A critical reader*
- Smith, A. M. (1998): *Laclau and Mouffe: The Radical Democratic Imaginary*. London: Routledge.
- Torfing, Jacob (1999): *New Theories of Discourse: Laclau, Mouffe and Žižek* Oxford: Blackwell.

III. Diszkurzív politikatudomány

- Kari Polonen – Tuija Parvikko eds. (1993): *Reading the Political*. Helsinki: FPSA.
- Kari Palonen: The History of Concepts as a Style of Political Theorizing: Quentin Skinner's and Reinhart Koselleck's Subversion of Normative Political Theory. In *European Journal of Political Theory* (1) 1. 91–106.
- Terrell Carver – Matti Hyvärinen eds. (1997): *Interpreting the Political. New Methodologies*. London and New York, Routledge.
- Pál Gábor (2004): Politikai hermeneutika. In *Politikatudományi Szemle* XIII. évf.. 1–2: 337–348. p.

- Szabó Márton (1998): *Diszkurzív térben: Tanulmányok a politika nyelvéről és a politikai tudásról*. Budapest: Scientia Humana.
- Szabó Márton szerk. (2000): *Beszélő politika: A diszkurzív politika teoretikus környezete*. Budapest: József Műhely Kiadó.
- Kiss Lajos András (2006): *A diszkurzív politika természetrajza. Szabó Márton politikafilozófiai in-
venciója*. In Kiss Lajos András: *Teóriák hálójában. Filozófiai tanulmányok*. Budapest: L'Harmattan
Könyvkiadó, 173–196.
-

A foglalkozások jellege szeminárium.

Minden foglalkozás a megadott irodalom értelmezése és megvitatása.

Minden szemináriumra készül – vállalás alapján – referátum és korreferátum. A referátum *prezentálja*, a korreferátum *vitatja* a megadott irodalom legfontosabb megállapításait.

Az ajánlott irodalom a foglalkozásokra való felkészülést segíti, a kiegészítő irodalom a további tájékozódást szolgálja.

Alapkövetelmény a foglalkozásokon való részvétel.

A foglalkozásokra mindenkinek el kell olvasni a kijelölt irodalmat.

A tartós hiányzás és a megadott irodalom nem-olvasása az aláírás megtagadását vonja maga után.

A minősítés alapja a referálás és a vitákban való részvétel.

Budapest 2008 szeptember

Szabó Márton
egyetemi tanár